

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Брюксел, 20.12.2011
СОМ(2011) 921 окончателен

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, ДО СЪВЕТА И
ДО КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ**

**Последваща оценка на събитието „Европейски столици на културата“ за 2010 г.
(Есен за областта Рур, Печ и Истанбул)**

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, ДО СЪВЕТА И ДО КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ

Последваща оценка на събитието „Европейски столици на културата“ за 2010 г. (Есен за областта Рур, Печ и Истанбул)

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият доклад се представя на основание член 12 от Решение 1622/2006/ЕО¹ от 24 октомври 2006 г. за установяване на действията на Общността „Европейска столица на културата“ за годините 2007—2019, в което се посочва, че „всяка година Комисията осигурява външно и независимо оценяване на резултатите от завършилото през предишната година събитие „Европейска столица на културата“ в съответствие с целите и критериите на мярката, формулирани в настоящото решение. Комисията представя доклад относно тази оценка на Европейския парламент, Съвета и Комитета на регионите до края на годината, следваща събитието „Европейска столица на културата“.

В настоящия доклад е изложена позицията на Комисията по основните заключения и препоръки на външната оценка на събитието „Европейска столица на културата“ за 2010 г., която може да бъде намерена на следната интернет страница:

http://ec.europa.eu/culture/our-programmes-and-actions/capitals/evaluation-commissioned-by-the-eu_en.htm.

При външната оценка първоначално бяха оценени поотделно трите европейски столици на културата (наричани по-долу „ЕСК“): Есен за областта Рур, Печ и Истанбул. След това бяха сравнени констатациите и се стигна до заключения, валидни и за трите града.

2. КОНТЕКСТ

Действие на ЕС във връзка със събитието „Европейска столица на културата“

Първоначалният вариант на инициативата „Европейски град на културата“ стартира на междуправителствено равнище през 1985 г.² Въз основа на този опит с Решение 1419/1999/ЕО беше установено действие на Общността за събитието „Европейска столица на културата“ за годините от 2005 до 2019³. Беше установен хронологичен ред на държавите-членки за всяка година във връзка с правото им да бъдат домакини на събитието. Можеха да кандидатстват и европейски държави, които не са държави-членки, като за тях нямаше предварително определен хронологичен ред: от държавите, получили правото да бъдат домакини на събитието за дадена година, се очакваше да предложат градове и да представят заявленията си за кандидатстване, включващи тяхната културна програма за годината, пред комисията за подбор на европейско равнище, която препоръчваше избирането им на Европейската комисия. Съветът на министрите избираше официално ЕСК.

¹ ОВ L 304, 3.11.2006 г.

² Резолюция на министрите на културата от 13 юни 1985 г. във връзка с ежегодното организиране на „Европейски град на културата“ <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=117538:cs&lang=fr&list=117540:cs,117539:cs,117538:cs,118564:cs.&pos=3&page=1&nbl=4&pgs=10&hwords=&checktexte=checkbox&visu=>

³ Решение 1419/1999/ЕО (ОВ L 166, 1.7.1999 г.). Изменено с Решение 649/2005/ЕО (ОВ L 117, 4.5.2005 г.). <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1999:166:0001:0005:EN:PDF> <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:117:0020:0021:EN:PDF>

На 1 януари 2007 г. Решение 1419/1999/ЕО бе заменено с Решение 1622/2006/ЕО⁴, с което бяха конкретизирани целите на действието и бяха въведени подбор на национално равнище и процедура на мониторинг на два етапа, приложими от събитието през 2013 г. нататък. С новото решение бяха въведени заседания за мониторинг, след като е направен изборът, в края на които комисията за подбор отправя препоръка за връчване на парична награда в чест на Мелина Меркури на столиците, при условие че избраните градове отговарят на критериите, установени с Решение 1622/2006/ЕО, и че са изпълнили препоръките, направени от комисииите за подбор и мониторинг. Финансовата подкрепа от ЕС се предоставя по програма „Култура“. За периода 2007—2013 г. ЕС осигурява максимум 1,5 млн. EUR годишно за всяка ЕСК. До 2009 г. избраните градове получаваха сумата под формата на безвъзмездни средства за съфинансиране на част от техните програми. От 2010 г. нататък избраните градове са подложени на мониторингова фаза и получават финансовата подкрепа от 1,5 млн. EUR по линия на ЕС чрез наградата „Мелина Меркури“.

2.1. Европейски столици на културата за 2010 г.

При избора на ЕСК за 2010 г. бяха приложени процедурите за подбор, определени в решението от 1999 г. Германия и Унгария получиха правото да бъдат домакини на ЕСК през 2010 година. Германия предложи Есен за областта Рур и Гьорлиц; Унгария предложи Печ. Освен това Турция предложи Истанбул, а Украйна предложи Киев. Въз основа на член 4 от Решение 1419/1999/ЕО относно участието в събитието на държави, които не са членки на ЕС, за столица на културата за дадена година може да бъде избран само един град от държави, които не са членки на ЕС.

Процедурата за подбор се проведе през 2006 г. Комисията за подбор на европейско равнище излезе с доклад, в който се препоръчва Есен за областта Рур, Печ и Истанбул да бъдат избрани за столици на културата през 2010 г., като същевременно се отправят препоръки, които да ги подпомогнат при постигането на предложените цели. През 2006 г. въз основа на препоръка на Комисията Съветът на министрите официално определи препоръчаните градове за столици на културата.

3. ВЪНШНА ОЦЕНКА

Параметри на оценката

Комисията повери на ECORYS UK Ltd. задачата да проведе външното оценяване⁵ на ЕСК за 2010 г. Оценката имаше за цел да се оцени целесъобразността, ефикасността, ефективността и трайните резултати, постигнати от трите ЕСК по отношение на целите на действието и на целите, набелязани от самите ЕСК в техните заявления и на етапа на изпълнение. Предвид факта, че всяка ЕСК се избира само за една година, заключенията и препоръките, отнасящи се до градовете домакини, бяха представени под формата на „взети поуки“, за да се помогне на бъдещите ЕСК.

3.1. Методология

Трите ЕСК бяха оценени поотделно, отчасти въз основа на оценките, които те самите бяха поръчали. Бяха събрани данни на две равнища: малко количество данни на равнището на ЕС и по-обширни данни, предоставени от самите ЕСК. Сред основните източници бяха стратегически документи и академична литература на европейско равнище; първоначалните заявления за кандидатстване за ЕСК, проучвания и доклади,

⁴ Решение 1622/2006/ЕО (ОВ L 304, 3.11.2006 г.). <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:L:2006:304:SOM:EN:HTML>

⁵ Рамков договор за предоставяне на услуги № ЕАС/03/06.

поръчани от ЕСК, програми за организиране на събития, рекламни материали и уебсайтове; количествени данни, предоставени от ЕСК относно дейности, крайни продукти и резултати; събеседвания с екипите, отговарящи за провеждането на всяка ЕСК; консултации с основните заинтересовани страни във всяка ЕСК; и посещения във всеки един от градовете. Изводите във връзка с инициативата ЕСК като цяло бяха направени въз основа на получените данни и направените заключения от трите ЕСК.

3.2. Констатации на оценителя

3.3.1. Целесъобразност на действието

При оценката беше отчетено, че изпълнението на действията е в съответствие с член 167 от Договора за функционирането на Европейския съюз. Критериите за подбор, изложени в Решение 1419/1999/ЕО и Решение 1622/2006/ЕО, гарантираха, че културните програми на градовете, избрани за ЕСК, са в пълно съответствие с член 167, въпреки че критериите дават на всяка ЕСК свобода да тълкува целите на Договора по свой собствен начин.

В преамбюла на решението от 1999 г. за първи път се въвежда изрично позоваване на развитието на културата и туризма и на необходимостта от мобилизиране за участие на големи групи от населението. Това позоваване по-късно бе затвърдено с решението от 2006 г. посредством включването на ясно формулирани критерии във връзка с „насърчаването на участието на гражданите“ и „дългосрочното развитие“. Много ЕСК направиха дори повече, поставяйки си ясни социални или икономически цели, или такива в областта на туризма. Включването на подобни цели в действието по инициативата ЕСК едновременно очерта и отрази по-мощни тенденции в културната политика.

Нарастващото значение на тези цели обаче се придружаваше от дебат за това доколко на културата следва да бъде оказвана подкрепа заради собствената ѝ вътрешна стойност и доколко — заради способността ѝ да носи осезаема, количествено измерима възвращаемост на инвестициите.

3.3.2. Целесъобразност на ЕСК за 2010 г.

При оценката бяха проучени мотивацията на градовете, представили своите кандидатури за ЕСК, както и това, доколко техните цели съответстват на целите на действието и на тези, съдържащи се в член 167. Разгледани бяха също така процесът на превръщане на началната мотивация на градовете, избрани за ЕСК за 2010 г., в набор от достижими цели, както и промените, настъпили по отношение на тези цели на етапа на разработка. И трите ЕСК са възприели целите на инициативата и са ги адаптирали в зависимост от своите специфични условия и приоритети. И трите столици на културата за 2010 г. са планирали разнообразни културни програми и съпътстващи дейности (като предоставяне на информация, доброволчески инициативи и др.), които да подкрепят целите за „развиване на културни дейности“, „насърчаване на европейското измерение на културата и чрез културата“ и „социално и икономическо развитие чрез култура“.

3.3.3. Ефикасност на управлението

Оценена бе ефикасността на управлението на ЕСК, включително техните модели на организация, процедурите на подбор и провеждане на културните дейности и прояви, предоставянето на информация и рекламирането, както и начините за набиране на финансови средства.

Подобно на оценката на ЕСК за 2007, 2008 и 2009 г., при оценката на ЕСК за 2010 г. се установи, че създаването на подходяща организационна структура и изграждането на екип с необходимите умения за изпълнение на културната програма е от решаващо значение, но може и да е трудно осъществимо. За това се изисква по-широк набор от

умения, а оттам и различна структура в сравнение с екипа, подготвил първоначалната кандидатура. Необходимо е също така да се постигне баланс между интересите на изкуството и политическите интереси и да се гарантира, че всеки нов механизъм за изпълнение ще бъде одобрен от съществуващите заинтересовани страни като партньор за сътрудничество. Обикновено се препоръчва използването на нова и независима структура, която да е пригодена към политическите и културните условия на града.

ЕСК за 2010 г. онагледяват тези аспекти по доста различни начини. Есен за областта Рур разработи ефикасна и ефективна структура за управление, като по този начин показва какви възможности съществуват за успешно справяне с основните предизвикателства, дори в сложната ситуация на голяма агломерация.

В Печ справянето със събитие от този мащаб се оказва голямо предизвикателство и бе съпроводено от редица трудности. Първо, бяха създадени две различни организации за управление на бюджета, което доведе до липса на яснота относно отговорността за художественото ръководство; отговорността за разпределяне на финансовите средства беше предимно в ръцете на публичните органи, а управляващата агенция разполагаше с твърде ограничена автономност. Второ, изборът на художествен директор и решението под чие ръководство да бъде изготвена културната програма създадоха проблеми и бяха извършени промени сред лицата, отговарящи за изготвянето на програмата и на институционалната рамка. Тези проблеми бяха утежнени поради промени на политическо равнище в Печ на етапа на разработка. В резултат процесът на вземане на решения беше сложен и бавен и едва към края на 2008 г. бяха изяснени схемите на управление и вниманието бе насочено към разработването на културната програма. На този етап обаче вече беше късно за мобилизиране на много от културните дейци и за осъществяване на някои от идеите, залегнали в първоначалния проект. Въпреки тези проблеми окончателната културна програма на Печ за 2010 г. бе далеч по-богата от културните прояви, предлагани от града през предходните години.

По отношение на Истанбул, през 2007 г. бе създаден със закон изпълнителен орган „Агенция за Истанбул — Европейска столица на културата за 2010 г.“ за изпълнение на програмата за ЕСК. Тази агенция се радваше на силна политическа и финансова ангажираност от страна на националното правителство, както и на значителна автономност, поне в началото. Въпреки че агенцията успешно изпълни изключително богата културна програма и проведе голяма маркетингова кампания, някои аспекти на схемите на управление се оказаха проблематични и станаха причина въздействието на събитието ЕСК да бъде по-слабо от очакваното. Тъй като предоставяните от правителството средства достигнаха 95 % от финансирането, контролът на държавните органи върху ЕСК все повече нарастваше за голямо разочарование на независимите културни дейци, много от които през 2009 г. се отказаха от заеманите от тях постове в агенцията. Последвалата загуба на ясна художествена визия доведе до слаба координация между културната програма и маркетинговата кампания, като последната не популяризираше особено първата.

Независимо от тези трудности избирането за ЕСК продължава да е високо ценено, да води до създаването на богати културни програми и да постига значително въздействие. По време на кандидатстването градовете поемат много ясни ангажименти по отношение на финансовите ресурси. Въпреки това е необходимо да се гарантира, че ЕСК действително изпълняват собствените си ангажименти, поети по време на кандидатстването, в това число по отношение на комуникацията: на етапа на подбора Есен за областта Рур се представи като град, кандидатстващ за ЕСК и включи Рур в своята програма. Въпреки препоръките на комисията за мониторинг и консултации обаче „Есен за областта Рур през 2010 г.“ стана „Рур за 2010 г.“ в комуникационната стратегия на събитието. Освен това поне един град от областта Рур (Дортмунд) си присвои титлата, представяйки се в някои случаи като „Дортмунд — Европейска столица на културата за 2010 г.“.

3.3.4. Ефикасност на механизмите на ЕСК на равнище ЕС

Ключов елемент при оценяването беше ефикасността на процедурите на подбор, мониторинг и финансиране, извършвани от Европейската комисия.

Механизмите, приложени от Европейската комисия за подбора на ЕСК за 2010 г., бяха установените с Решение 1419/1999/ЕО. Германия и Унгария можеха свободно да изберат на каква база ще номинират град (или градове) за ЕСК. И двете държави-членки организираха конкурс, за да подберат предложения, преди да ги препратят на европейските институции. Те определиха критериите и редът на провеждане на тези конкурси, като действаха при пълна независимост по отношение на Европейската комисия. Въпреки че конкурсите успяха да привлекат голям брой кандидати (16 в Германия и 7 в Унгария), те не гарантираха, че всички кандидатури са били изготвени с отчитане на европейските критерии. Освен това, докато Германия представи два града пред комисията за подбор на европейско равнище — като ѝ остави възможността да избере — Унгария номинира само един град, като по този начин единствената възможност за комисията беше да приеме или отхвърли кандидатурата на Печ.

В крайна сметка се оказа, че трите ЕСК отговарят на критериите на равнище ЕС, но за бъдещите ЕСК, подбрани съгласно новите процедури, въведени с Решение 1622/2006/ЕО (т.е. тези от 2013 г. насетне), може да се окаже, че изпълняват по-добре критериите на равнище ЕС.

Градовете, избрани за ЕСК за 2010 г. бяха обаче първите ЕСК, съфинансирани и наблюдавани съгласно новите процедури, установени с Решение 1622/2006/ЕО. За тези три града данните от проучването показват, че новите процедури са допринесли за укрепване на инициативата ЕСК, в това число за поставяне на ударението върху европейското измерение. Те съобщават, че неформалните контакти с членове на комисията за мониторинг и консултации са допълнили ефикасно официалните заседания и доклади за мониторинг. И трите града съобщават също така, че получаването на финансиране от ЕС под формата на награда е създавало по-малка административна тежест, отколкото класическото отпускане на безвъзмездни средства, използвано за предходните градове, избрани за ЕСК. Инициативата ЕСК предизвиква силен интерес сред кандидатстващите градове, значителни инвестиции в културните програми и в градовете в по-общ план и се радва на голям интерес от страна на медиите и широката общественост. Едва ли посредством друг механизъм на политиките би могъл да бъде постигнат същият ефект при същото равнище на инвестиции от страна на ЕС като финансови средства и усилия.

3.3.5. Ефективност при развиването на културни дейности

И трите ЕСК за 2010 г. са изпълнили далеч по-богати културни програми на своите територии, отколкото биха се провели без номинацията им за ЕСК: в Есен за областта Рур бяха проведени 5 500 културни прояви, в Печ — 4 675, а в Истанбул — 10 000. Това прави общо 20 000 прояви, на които са присъствали най-малко 20 милиона души в двете по-големи ЕСК (Есен за областта Рур и Истанбул)⁶. Културните програми на трите ЕСК бяха организирани по продължение на всичките дванайсет месеца от годината на събитието. Като цяло може да се каже, че инициативата ЕСК е била успешна по отношение на целта за развиване на културните дейности.

Данните от трите ЕСК показват също така, че тези културни програми са били по-новаторски, по-разнообразни и са се радвали на по-голям интерес в сравнение с културните събития, които всеки от тези градове би предложил, ако не беше избран за ЕСК, характеризирали са се с по-многобройни от обикновено прояви и спектакли на международно известни артисти. Есен за областта Рур и Истанбул наблегнаха особено

⁶ Липсват данни за посещаемостта в Печ.

върху възлагането и изпълнението или представянето на нови художествени творби, в това число от местни дейци на изкуството и културни институции, докато Печ отдели малко по-голямо внимание на вече съществуващи дейности.

И трите ЕСК изследваха различни художествени теми и въпроси, които в някои случаи бяха новаторски или авангардни. При все това в Печ и Истанбул поради трудностите при управлението на инициативата ЕСК липсваше силно художествено ръководство за културната програма като цяло. Истанбул изследва теми от съвременен интерес и представи разнообразни прояви на модерната и съвременната култура в различни художествени дисциплини, въпреки че се затрудни да утвърди единна художествена тема във всички тези дисциплини. В същото време Печ се стремеше към насърчаване на сътрудничеството с Югоизточна Европа и към утвърждаване на позициите си на врата към страните в региона. На практика обаче неговите дейности постепенно се съсредоточиха върху изграждането на нова инфраструктура (което може да се окаже трудно за финансиране извън рамките на годината), отколкото върху изследването на художествени теми, свързани с общата цел на ЕСК.

3.3.6. Ефективност при насърчаването на европейското измерение на културата и чрез културата

Решението от 1999 г. не дава изрично определение на „европейското измерение“, но го разглежда основно от гледна точка на културното сътрудничество, в това число: чрез открояване на общи за европейците движения и стилове в изкуството, които този град е вдъхновил или за които е дал съществен принос, и чрез насърчаване на прояви с участието на културни дейци от други градове в държавите-членки, които водят до трайно културно сътрудничество и поощряват движението на културните дейци в рамките на Европейския съюз.

Определеният в решението от 2006 г. критерий, отнасящ се до „европейското измерение“, предоставя на градовете известна свобода на тълкуване. Примери са дадени в ръководството за градовете кандидати, което може да се намери в интернет от 2007 г. насам.

В заключителните бележки към оценката на ЕСК за 2009 г. се прокарваше идеята, че културните програми на ЕСК стават „европейски“ чрез включването на дейности, чиито съдържание, механизъм за изпълнение, публика или участници са европейски по същество. И трите ЕСК за 2010 г. са европейски в този смисъл въпреки прилагането на различни подходи:

- *Съдържание:* трите ЕСК откриха твърде разнообразни европейски теми по различни начини. Есен за областта Рур постави ударението върху регионални теми, но ги изследва в европейски контекст, по-специално миграция, идентичност и подходи към културното образование. От трите ЕСК, Есен за областта Рур имаше може би най-голям успех при създаването на културна програма, пропита с европейски теми, като превърна „Модел за Европа“ в един от трите критерия за подбор при всички проекти. Европейската тема, избрана от Печ, беше съсредоточена върху потенциала на града като „Врата към Балканите“ и много от културните дейности имаха за цел да популяризират панбалканската култура. Истанбул си постави първоначално за цел да представи града като европейски център за модерна и съвременна култура, който „изпълнява ролята на мост, свързващ Европа с Изтока“; като до известна степен се разглеждаше и ролята на културата и гражданското общество в контекста на кандидатурата на Турция за членство в ЕС. На практика обаче първоначалният художествен замисъл беше изгубен в повечето ЕСК и в крайна сметка ударението бе поставено по-често върху историческото, отколкото върху съвременното европейско наследство на града.

- *Механизъм за изпълнение:* и трите ЕСК включиха прояви с творци от европейски мащаб, въпреки че партньорствата с градове в други държави съставляваха преобладаващият механизъм за осигуряване на европейското измерение. Тези партньорства бяха много мащабни що се отнася до Есен за областта Рур и включваха културно сътрудничество, обмен и работа в мрежа при общо 100 проекта за многостранно сътрудничество с 83 000 участници. Що се отнася до Печ, бяха реализирани 270 проекта с участието на творци на изкуството от други държави, както и 52 проекта с други ЕСК, като сътрудничеството беше най-активно с градове в съседни държави. Сътрудничеството между ЕСК и други градове може би не беше толкова добре организирано и толкова мащабно в Печ и Истанбул, колкото в Есен за областта Рур, въпреки че бяха установени известен брой сътрудничества с творци на изкуството и културни дейци в други държави. Истанбул даде възможност на много от своите 39 общини да участват за първи път в културно сътрудничество на транснационално равнище; организирани бяха също така разнообразни прояви на художествено сътрудничество между трите ЕСК.

3.3.7. *Ефективност по отношение на социалното и икономическото въздействие и въздействието върху развитието на градската среда и туризма*

Есен за областта на Рур и Печ имаха за цел да развият изкуството и културата като средство за постигане на икономическо и социално обновление на някогашни индустриални зони, въпреки че двата града възприеха доста различни подходи. Истанбул не прояви особен стремеж да използва културата за преследване на икономически цели, въпреки че е твърде възможно да се очаква отражение върху икономиката. Градът се постара да насърчи достъпа до културата и участието в нея, по-специално сред хората, на които обикновено не се предоставят подобни възможности. И трите ЕСК насърчиха инвестициите в културната инфраструктура и в други видове инфраструктура, които нямаше да бъдат реализирани, ако не бяха избрани за ЕСК (през 2010 г. 140 млн. EUR бяха инвестирани в Печ и 64 млн. EUR в Истанбул). В Печ новите или обновени културни съоръжения бяха в центъра на инициативата ЕСК и бяха разглеждани като ключов фактор за дългосрочното развитие както на културата, така и на града. В този град инициативата ЕСК насърчи също така инвестициите в други инфраструктурни проекти, като новата магистрална връзка с Будапеща. В Истанбул инициативата доведе до значителни инвестиции за възстановяване на богатството от обекти на културното наследство в града. Някои съоръжения бяха обновени и в Есен за областта Рур.

Опитът от 2010 г. показва също така, че инициативата ЕСК може да помогне за преобразяване на имиджа на градовете или за по-голямата им международна известност, въпреки че степента, в която това е необходимо или възможно, варира в зависимост от градовете.

По отношение на прякото въздействие върху икономиката чрез туризма има данни за увеличен брой туристически посещения в Печ, Есен за областта Рур и Истанбул (съответно със 71 %, 18,5 % и 11 %). И в трите града бяха укрепени културните и творческите индустрии, макар и не в степента, в която се очакваше, поне в два от тях; в Печ изграждането на нови съоръжения се превърна в основна задача, за сметка на подкрепата за културните и творческите индустрии. По подобен начин в Истанбул по време на етапа на разработка ударението бе изместено от създаването на модерен и съвременен културен сектор към възстановяването на исторически обекти.

Опитът от 2010 г. показва също така, че инициативата ЕСК продължава да е в състояние да повиши участието на гражданите в културни дейности при много различни условия. И трите ЕСК включваха разнообразен набор от проекти, имащи за цел да привлекат за участие граждани, които обикновено не биха участвали в културни

дейности или не биха ги посещавали. Общите подходи по отношение на тази цел и в трите ЕСК (всъщност в голям брой ЕСК през последните години) включват децентрализация на дейностите в различни квартали и в различни или необичайни места за събиране в града, както и един общ дух, който изтъква значението на толерантността и отдава дължимото на многообразието от култури и етнически групи в града. Доброволците също играят важна роля — 1 165 души в Есен за областта Рур, 901 в Истанбул и 780 в Печ.

Заклучение:

Човешките и финансовите ресурси, необходими за постигане на критична маса на въздействие, варират в зависимост от размера и особеностите на територията на ЕСК. Обхващането на много голяма територия (и/или население) ще изисква естествено големи ресурси, но бъдещите ЕСК трябва да обърнат сериозно внимание на това, какъв вид въздействие искат да постигнат. То по всяка вероятност или ще бъде съсредоточено в дадена конкретна област, или ще се изразява в резултати, като засилена работа в мрежа и засилен авторитет на цялата територия, а не толкова в радикална промяна в културната динамика.

Инициативата ЕСК продължава да носи социални и икономически ползи, изразяващи се в засилване на туризма, подобрена инфраструктура, по-голям международен авторитет и по-силни културни и творчески индустрии. По този начин инициативата се подсилва от инвестициите в културното наследство и инфраструктурата, направени по линия на европейските структурни фондове, и представлява добавена стойност към тях. Градовете, избрани за ЕСК, не се ползват обаче винаги и автоматично от тези ползи. Степента на насърчаване на социалното и икономическото развитие — и характерът на това развитие — продължават да зависят от формирането на ясна визия за развитието от страна на заинтересованите участници, както и от подходящите и съгласувани дейности, които се провеждат паралелно с културната програма.

Инициативата ЕСК разполага с голям потенциал за разширяване на участието на гражданите в културни дейности при много различни условия, по-специално, когато тези дейности акцентират върху толерантността и отдават дължимото на многообразието на култури и етнически групи в града.

3.3.8. Устойчиво развитие

Инициативата ЕСК трябва „да бъде устойчива и да представлява неразделна част от дългосрочното културно и социално развитие на града“⁷. И в трите ЕСК има данни за нови културни дейности, които ще продължат и след годината, през която градът е бил обявен за ЕСК, а така също за нови, обновени културни съоръжения. По отношение на капацитета за устойчиво развитие в областта на културата и трите града разполагат с по-голям опит и повече компетентност в резултат на организирането на събитието ЕСК, както и с подобрена работа в мрежа и със засилено сътрудничество в културните им сектори. Данните за трайно подобрене в управлението на културата обаче са разнородни. В Истанбул някои елементи на по-добро управление ще бъдат запазени, но моделът, въведен от инициативата ЕСК, ще престане да се прилага, след като агенцията прекрати работата си през 2011 г., и не е сигурно дали заинтересованите страни ще се обединят около една обща стратегия. В Печ бяха създадени два органа, отговарящи за културното наследство, които да управляват новите културни съоръжения в дългосрочен план, но все още предстои общината да създаде обща структура в подкрепа на културните дейци в града. В Есен за областта Рур бяха набелязани редица амбициозни цели в дългосрочен план, а отговорностите бяха прехвърлени на регионални партньори, като Kultur Ruhr GmbH (организатор на триеналето в Рур) и Ruhr Tourism GmbH.

⁷

Решение 1622/2006/ЕО.

Заклучение:

Действията във връзка с инициативата ЕСК оставят в наследство на градовете домакини нови културни дейности, които продължават след годината на събитието, подобрена работа в мрежа и засилено сътрудничество между заинтересованите страни в областта на културата, а така също нови и подобрени културни съоръжения.

Освен тези ползи, създаването на устойчиво наследство е по-несигурно. За него по принцип се изисква основните заинтересовани страни да се обединят около дългосрочна визия и стратегия и да създадат структура за продължаване на управлението и координацията на културата в града, което често включва създаването на специален орган, отговарящ за културното наследство.

4. ОСНОВНИ ПРЕПОРЪКИ НА ВЪНШНАТА ОЦЕНКА И КОМЕНТАРИ НА КОМИСИЯТА

Комисията е съгласна със същината като цяло на препоръките на оценителя, които са много сходни с препоръките, отправени в резултат на оценката на ЕСК за 2007—2008 г. и 2009 г.

Комисията е съгласна, че чрез създаването на ново правно основание, за всяко евентуално продължаване на инициативата след 2019 г. тя следва:

- да гарантира, че процедурата на подбор изисква всички заявления да бъдат оценявани по критериите, установени на равнището на ЕС, така както са определени от действащото в момента решение (вж. точка 3.3.4);
- като се има предвид опитът с Истанбул през 2010 г. и фактът, че действащото в момента решение вече не дава възможност на градове в държави, които не са членки на ЕС, да кандидатстват за ЕСК, да обсъди дали новото правно основание не трябва да въведе отново тази възможност (вж. точка 2.2);
- да обсъди до каква степен връчването на парична награда след 2019 г., както е предвидено в действащото в момента решение, е по-ефикасно от практикуваното по-рано обичайно предоставяне на безвъзмездни средства за част от програмата на града (вж. точки 2.1 и 3.3.4);
- да запази съсредоточаването на действията във връзка с инициативата ЕСК върху градовете, но да позволи на градовете да включват по-широк район, отколкото това е допустимо понастоящем (вж. точка 3.3.3);
- да подчертае значението на изпълняването на критериите, свързани с дългосрочното развитие на града, и да обмисли включването в критериите на изрични стимули като награда за онези градове, които вече са разработили дългосрочна стратегия за политика в областта на културата (вж. точка 3.3.8).

5. ЗАКЛУЧЕНИЯ НА КОМИСИЯТА

Комисията стигна до заключението, че избирането за ЕСК продължава да е високо ценено, да води до създаването на богати културни програми и да постига значително въздействие. Избирането за ЕСК и финансовото участие на ЕС имат голям ефект на лоста, което прави инициативата изключително рентабилна и ефикасна. Комисията споделя като цяло оценката на оценителя и приема неговите препоръки, така както са формулирани в раздела по-горе.

Комисията отбелязва, че повечето ЕСК вече разполагат с методи за оценяване, които обхващат културната им програма изцяло или отделни части от нея, и ще продължи да препоръчва цялостни оценки на местно равнище. За да се насърчи обменът на добри

практики в областта на оценяването, в рамките на програма „Култура“ на ЕС Комисията подкрепи групирането на политики, при което цялостният модел за оценяване, разработен от Ливърпул през 2008 г., е допълнително адаптиран към нуждите на бъдещите ЕСК⁸. Изготвеното от Комисията ръководство за градовете кандидати също беше актуализирано, така че да включва раздел, посветен на оценяването.

Комисията подготвя своето предложение за инициативата след 2019 г., което ще има за цел да гарантира запазването, в рамките на възможното, на привлекателността, релевантността и ефективността на инициативата. Тя ще вземе предвид заключенията и препоръките, произтичащи от настоящата оценка, заключенията и препоръките, изготвени в резултат на оценката на ЕСК за 2007—2008 г. и 2009 г., както и оценката на схемите, определени с Решение 1622/2006/ЕО, както и публичната консултация през 2010 и 2011 г. По отношение на устойчивото развитие, гарантирането на дългосрочния ефект от събитието вече е един от критериите, залегнали в решението от 2006 г., и ще продължи да бъде ключово съображение при обсъждането на въпроса за продължаването на инициативата. Освен това Комисията вече подчерта в свои документи и в рамките на информационни сесии и други конференции колко важно е събитието да стане неразделна част от дългосрочна стратегия за политика в областта на културата и ще продължи да го изтъква.